

Justitieutskottets betänkande

1987/88:35

om begränsningar i vittnesplikten
(prop. 1987/88:89 jämte motion)

JuU
1987/88:35

Propositionen m. m.

I proposition 1987/88:89 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta ett av lagrådet granskat förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Propositionens huvudsakliga innehåll redovisas på s. 4.

I samband med propositionen behandlar utskottet den med anledning av propositionen väckta motionen 1987/88:Ju17 av Allan Ekström (m). Motionsyrkandet redovisas på s. 4.

Lagförslaget har följande lydelse.

Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, *ej* äger lämna uppgift *må ej* höras som vittne *därom* utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Ej heller må advokat, läkare, tandläkare, barnmorska, sjuksköterska, kurator vid familjerådgivningsbyrå, som drivs av kommun, landstingskommun, församling eller kyrklig samfällighet, eller deras biträden höras angående något, som på grund av denna deras ställning förtrotts dem eller de i samband därmed erfarit, med mindre det är i lag medgivet eller den, till vilkens förmån tystnadsplikten gäller, samtycker därtill. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får *inte* höras som vittne om dem, *utan att* det är medgivet i lag eller *att* den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, *biträde* eller försvarare *må ej* höras som vittne om vad för uppdragets fullgörande förtrotts *honom*, *med mindre* parten *medger*, att det *må yppas*.

Utan hinder av vad i andra eller tredje stycket *sägs vare annan* än försvarare *skyldig* att avgiva *utsaga* i mål angående brott, för vilket *icke* är *stadgat* lindrigare straff än fängelse i två år.

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller *någon* bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, *inte får* lämna *en* uppgift *får inte* höras som vittne *om denna* utan tillstånd från den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, kuratorer vid familjerådgivningsbyråer, som drivs av kommuner, landstingskommuner, församlingar eller kyrkliga samfälligheter, och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrotts dem eller som de i samband därmed fått veta, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem *endast om* det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, *biträden* eller försvarare *får* höras som vittnen om vad *som anförtrotts dem* för uppdragets fullgörande *endast om* parten *medger* det.

Utan hinder av vad *sågs i* andra eller tredje stycket *är andra* än försvarare *skyldiga* att vittna i mål angående brott, för vilket *inte* är *föreskrivet* lindrigare straff än fängelse i två år.

¹ Senaste lydelse 1985:1058.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund *intager* motsvarande ställning *må icke* höras som vittne om något som han vid enskilt skrifttermål eller under självvårdande samtal i övrigt har *erfarit*.

Om tystnadsplikt för präst inom svenska kyrkan är särskilt stadgat. Präst inom annat trossamfund än svenska kyrkan eller den som i sådant samfund *intar* motsvarande ställning *får inte* höras som vittne om något som han vid enskilt skrifttermål eller under självvårdande samtal i övrigt har *fått veta*.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen, 9 § radioansvarighetslagen (1966:756), 1 § lagen (1982:460) om ansvarighet för närradio, 11 eller 16 § lagen (1982:521) om ansvarighet för radio- och kassettidningar eller 2 § lagen (1985:1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1988.

1987/88:Ju17 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen i den föreslagna lydelsen av 36 kap. 5 § andra och femte styckena rättegångsbalken ersätter begreppet "fått veta" med "erfarit".

Utskottet

Inledning

Till grund för propositionen ligger en inom justitiedepartementet upprättad promemoria (Ds Ju 1987:10) Frågor om begränsningar i vittnesplikten. I promemorian behandlas bl.a. det s.k. frågeförbudet i 36 kap. 5 § rättegångsbalken (RB). Promemorian har remissbehandlats.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Frågeförbudet i 36 kap. 5 § RB innebär att vissa yrkeskategorier, bl.a. läkare, sjuksköterskor och advokater, inte är skyldiga att vittna om sådant som de i sin yrkesutövning i förtroende har fått kännedom om under tystnadsplikt. Enligt propositionen skall frågeförbudet utvidgas till att gälla även *psykologer* och *psykoterapeuter*.

Om det är förbjudet att fråga någon beträffande ett visst förhållande, så skall enligt propositionen inte heller den som under tystnadsplikt biträtt med *tolkning* eller *översättning* få höras som vittne i den delen.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1988.

Överväganden

Utskottet – som hänvisar till sina uttalanden i ämnet i betänkandet JuU 1980/81:2 – finner inte anledning till erinran i sak mot de förslag som läggs fram i propositionen.

I motionen riktas kritik i visst hänseende mot den språkliga utformningen av förslaget. Vad motionären vänder sig mot är att uttrycket "erfarit" föreslås bli ersatt med "fått veta" i 36 kap. 5 § andra och femte styckena RB. Enligt motionären har uttrycken olika innebörd; "erfara" omfattar allt vad en person har inhämtat, kommit underfund med eller på annat sätt införlivat med sina kunskaper, medan "få veta" är mer inskränkt och för tanken till att uppgiften erhållits från någon annan. Motionären hänvisar också till att riksdagen vid ett tidigare tillfälle har avvisat ett motsvarande förslag till språklig förändring.

Vad motionären åsyftar är behandlingen i riksdagen år 1980 av förslag till följdlagstiftning till sekretesslagen, bl.a. i fråga om hälso- och sjukvården (prop. 1980/81:28, KU 10, rskr. 51). Konstitutionsutskottet uttalade vid det tillfället – med anledning av en motion liknande den nu aktuella – att uttrycket "fått veta" fick anses innefatta alla former av kunskapsinhämtande, således även egna iakttagelser, men att det fanns risk för att uttrycket ändå kunde missförstås. Konstitutionsutskottet ansåg därför att "fått veta" borde bytas ut mot "erfarit".

Justitieutskottet kan för sin del konstatera att någon saklig ändring inte är avsedd utan att det är fråga om en rent språklig förändring. Av betydelse i sammanhanget är att uttrycket "erfara" förekommer även på andra ställen i RB än i den nu aktuella paragrafen. I 8 kap. 4 § första stycket stadgas sålunda för visst fall att advokat är skyldig att, där god advokatsed så fordrar, förtiga vad han *erfar* i sin yrkesutövning, och enligt 8 kap. 6 § tredje stycket får den som deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende hos advokatsamfundet inte obehörigen röja vad han därvid har *erfarit* om någons personliga eller ekonomiska förhållanden.

Frågor om moderna krav på den språkliga utformningen av lagtext har tidigare uppmärksammats av riksdagen (se t.ex. JuU 1985/86:13 s. 18 f), och enighet har därvid rått om att utgångspunkten bör vara att lagar och andra författningar bör göras så lättlästa som möjligt. Detta är naturligtvis allttjämt utskottets uppfattning. I valet mellan de båda uttrycken har utskottet emellertid svårt att se att det som föreslagits i propositionen framstår som mera lättläst eller lättförståeligt än det som för närvarande finns i paragrafen. Med hänsyn härtill och då det nuvarande uttryckssättet förekommer annorstädes i RB förordar utskottet att lagtexten i nu aktuellt hänseende bör ges den utformning som föreslagits i motionen.

I övrigt har utskottet inget att anföra med anledning av propositionen eller motionen.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen antar det i proposition 1987/88:89 framlagda förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken, dock med den ändringen att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ju17 beslutar att orden "fått veta" i 36 kap. 5 § andra och femte styckena ersätts med "erfarit".

Stockholm den 12 april 1988

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Birthe Sörestedt (s), Bengt-Ola Rytter (s), Göran Magnusson (s), Eva Johansson (s), Lars Sundin (fp), Jerry Martinger (m) och Ingbritt Irhammar (c).

